

Bošković Stevan

In memoriam

U dubokoj starosti umro je 9. juna 1957. godine u Beogradu akademik i geodetski general u penziji Stevan Bošković.

Rođen je 10. maja 1868. godine u Zaječaru, nakon redovitog građanskog i vojnog školovanja u Zaječaru. Kragujevcu i Beogradu, odlazi kao mladi inženjerski oficir i državni pitomac 1892. godine na školovanje u Rusiju, najprije na Vojno-topografskom učilištu u Petrogradu, zatim na Gen. štabnu akademiju u njenom sklopu Viši geodetski kurs u astronomskom opservatoriju u Pulkovu, gde je bio slušalac znamenitog geodete i astronoma generala dr. Cingera. Još tokom ovih studija ističe se stručnom nadarenošću te biva zapa-

žen po svojim prijedlozima na usavršavanju astronomskih instrumenata i metode mjerenja geografskih širina (kombinacija pasažnog instrumenta i metode Talkota).

1899. godine vraća se u Beograd i ulazi u sastav Geografskog odjeljenja komande aktivne vojske (komandant kralj Milan) i vrši triangulaciju I. reda i određivanje astronomskih točaka na teritoriju ondašnje Srbije. 1901. godine preuzima upravu Geografskog odjeljenja, koje se 1902. godine spaja s Glavnim generalštabom Srbije. Lično vrši mjerenje bazisa i povezivanje preciznog nivelmana Srbije s austrijskim kod Zemuna, te rukovodi početkom nove suvremene topografske izmjere Srbije. Ta izmjera trebala je što prije da zamijeni zastarjelu i nedovoljno točnu kartu izmjere od 1884—1892. godine. Rukovodio je i izradom vojno-operativnih ma i privremenih karata susjednih oblasti (Bačka—Banat—Srijem, Bosna, Sandžak, Makedonija, bez kojih se ne bi mogle organizirano voditi ratne operacije 1912—1915. godine. Povlačenje srpske vojske 1915. godine preko Albanije stavlja Boškovića u neobično težak položaj, kada se Topografsko odjeljenje Vrhovne komande (Geografsko odjeljenje) našlo na Krfu doslovno bez ičega: visoka svijest pojedinaca iz odjeljenja djelomično je spasila triangulaciono-astronomski računski materijal, koji je bio u najtežim uslovima prenošen rukama preko Albanije. Svojom neumornošću i snalaženjem, uz pomoć tadašnjih saveznika Srbije, u rekordnom vremenu, sa šaćicom vjernih suradnika stvara kartu operativne zone Solunskog fronta i generalnu kartu jugoslovenskih zemalja.

Nakon završetka Prvog svjetskog rata, u razorenom i opustošenom Beogra-

du, Bošković stvara začetak nove jugoslovenske kartografije, pri čemu dolazi do vidnog izražaja njegovo veliko stručno znanje i znatna lična kultura. Ponovno, skoro iz ničega, nastaje 10. IV. 1920. godine Vojni geografski institut i Bošković mu je prvi načelnik. Geodetsko-kartografsko riješenje unifikacije topografskih karata za teritorij Jugoslavije, izborom mjerila i načina izrade, slobodno se može označiti kao genijalan. Po njemu sastavljeni, organizirani i rukovodeni stručni personal izvodi astronomsko - geodetsko - topografsko - kartografske i reproduksijske radove, tako da 1933. godine general Bošković s ponosom može objaviti, da je Jugoslavija dobila dobre specijalne karte mjerila 1:50.000 i 1:100.000, koje u potpunosti zadovoljavaju savremene vojne, naučne i administrativne potrebe te čine još i danas glavnu kartografsku osnovicu stručnih i sličnih radova. Stroga i naučna analiza i kritika ovog kartografskog remek-djela bila je pozitivna i pohvalna ne samo u Jugoslaviji, već širom ostalog svijeta, kako su to tada izjavljivali najpriznatiji članovi geografske nauke (dr. Penck i drugi).

General Bošković bio je i odličan nastavnik, plodan i mnogostrani pisac na polju stručnih nauka i aktivno je učestvovao u razvoju kartografije, aerofotogrametrije i gravimetrije. Između dva svjetska rata često je bio izaslanik Jugoslavije na skupovima i kongresima najvišeg stručnog nivoa, kada je bio biran za referenta i rukovodioca istih: najznačajnija mu je uloga na kongresu u Madridu 1924. godine, kada predlaže mjerenje i izračunavanje luka meridijana od Sjevernog rta preko Evrope i Afrike do Rta dobre Nade, kao i način prebacivanja triangulacionih određivanja preko široke pučine Sredozemnog mora. Bošković je član mnogobrojnih geografskih i srodnih naučnih institucija u Jugoslaviji i u cijelom svijetu (njih preko 25), od čega je najznačajnije: doživotni predsjednik

Udruženja geodetskih inženjera, geodeta i geometara Jugoslavije (1933 godine). Od 1955. godine sekretar je Nacionalnog komiteta međunarodne unije za geodeziju i geofiziku, a ujedno i redoviti član Srpske akademije nauke u Beogradu.

Visoke naučne tradicije i kartografsku estetiku Rugjera Boškovića, prvog upravitelja astronomskog opservatorija Brera (utemeljenog 1762 godine u Milanu), preko Deposito della guerra (Milano 1803 godine). Militärgeographisches Instituta u Milanu (do 1839 godine) i Beču (do 1918 godine), Bošković je akceptirao i gajio u Vojno geografskom institutu kao duhovno naslijeđe, čime je uvjetovao začetak i briljantni razvoj epohe jugoslovenske kartografije. Godine 1937., već u dostignutoj starosti stavljen je u penziju, ali njegov živi i eruditivni duh i radni elan upućivao ga je i nadalje na stručnu suradnju, naročito u sklopu Srpske Akademije nauka, sve do kratko vrijeme prije njegove smrti. Svijetla obraza i s ponosom predao je Vojno geografski institut svojim mladim suradnicima i učenicima.

Nas nekoliko još živih njegovih učenika visoko cijenimo stručno znanje, rad i ulogu Boškovića, čija erudicija i neumorna aktivnost bili su nam od ogromne koristi, kada nas je neumitni životni proces bio pozvao, da sve to prenosimo na naše mlade stručne generacije. Na njima je, da ovako odlično uvedenu epohu jugoslovenske kartografije dalje provode na čast, bitne potrebe i korist sadašnjice jugoslovenskih naroda.

Buduće vrijeme bit će u boljoj i punijoj mogućnosti, da dađe pravilnu ocjenu i priznanje Boškoviću o njegovoj ulozi i početnom radu historijske epohe jugoslovenske kartografije.

Slava i hvala akademiku i generalu Stevanu Boškoviću!

Senderdi Janko
puk. geod. službe u m.

Proslava 250. godišnjice Česke tehničke visoke škole u Pragu (27. V. — 2. VI. 1957.)

Česka Tehnička visoka škola u Pragu proslavila je rijedak jubilej, 250 godina svog nastavnog i naučnog rada. Mnogi su naši inženjeri diplomirali na ovoj školi; također ih je lijepi broj koji su diplomirali geodetske studije. Imao

sam čast da kao bivši đak ove škole na ovoj proslavi zastupam zagrebačko Sveučilište.

Proslava je započela svečanim otvaranjem 27. V. u Vladislavskoj sali na Hradčanima (sala u kojoj su se kruni-